

Десет година Медицинског часописа ПОНС, Ћуприја

10th Anniversary of PONS Medical Journal, Ćuprija

Драгутин Арсић¹, Исидор Јевтовић²,
Мирослав Стојановић³, Михаило Пантовић⁴

1. Завод за јавно здравље Ћуприја „Поморавље“, Ћуприја
2. Факултет за пословно индустријски менаџмент Унион универзитета Београд
3. Подружница Српског лекарског друштва Поморавље, Ћуприја
4. Друштво за неуронауке „Созерцање из Шумадије“, Крагујевац

PRIMLJEN 10.04.2013.

PRIHVAĆEN 23.05.2013.

САЖЕТАК

Овај број медицинског часописа ПОНС започиње десету годину трајања, нову декаду претходно утемељену са 30 редовних бројева, два двоброја и једним тематским суплементом. Власник и издавач часописа је Завод за јавно здравље Ћуприја „Поморавље“, који је од првог дана сарађивао са Српским лекарским друштвом Подружницом Ћуприја, у покретању и развоју часописа. Почетком 2009. започета је сарадња, која траје, са Друштвом за неуронауке „Созерцање из Шумадије“, Крагујевац и информатичком кућом „Задесино“, Београд. Прикупљани су рукописи, анализирани, евалуирани и систематизовани у оригиналне чланке, прегледе, приказе случајева, осврте, коментаре, извештаје са скупова, приказе књига, најаве догађаја и све то, и још понешто, презентовано научној и стручној заједници и јавности. Прво достигнуће је било укључивање ПОНС-а у цитатну базу Индекс Коперникус, у Пољској. Категорија је, суштински, увећана од „часописа са независном рецензијом“ на, несумњиво, „часопис међународног карактера“. Недуго затим, ПОНС се налази и у домаћој индексној цитатној бази, СЦИндекс, да би, 2012. по први пут био и званично категорисан од стране надлежног Министарства у категорији научних часописа, М53. Поступак евалуације поднетих рукописа и рад уредништва је значајно унапређен приступањем систему за онлајн уређивање и публикавање часописа, првобитно е-УР а сада АСЕЕСТАНТ, 2010. До сада је, свеукупно, објављено 309 чланака (од чега 58 оригиналних радова, 50 стручних радова, 26 прегледа) са укупно 196 аутора и 278 коаутора из укупно 36 институција, а наведено је 2589 референци. Надамо се да ће се клица знања и визије, ту где је зачета, још чвршће укоренити, а плодови њене набујале крошње широм распрострајети и бити сваком од благодети.

Кључне речи: журнализам, медицински; историја медицине; Србија.

Dragutin Arsic¹, Isidor Jevtovic², Miroslav Stojanovic³,
Mihailo Pantovic⁴

1. Institute of Public Health "Pomoravlje", Ćuprija, Serbia
2. Faculty of Business and Industrial Management, The Union University, Belgrade, Serbia
3. Serbian Medical Society Section Ćuprija, Serbia
4. Society for Neuroscience „Sozercanje iz Šumadije“, Kragujevac, Serbia

RECEIVED 10.04.2013.

ACCEPTED 23.05.2013.

ABSTRACT

Anniversary begins with current issue of PONS Medical Journal, marking a decade with 30 regular issues, two double-issues and a thematic supplement. Founder and publisher of PONS Medical Journal, Institute of Public Health Ćuprija „Pomoravlje“ in Ćuprija, cooperated with Serbian Medical Society of Ćuprija, in journal initiating and developing. At beginning of 2009 cooperation with Neuroscience Society „Sozercanje iz Šumadije“, Kragujevac and IT company „Zadesino“, Belgrade started and lasts till this day. Collected manuscripts were analyzed, evaluated and systematized in original articles, review articles, case reports, review essays, comments, conference reports, book reviews, announcements and presented to scientific and professional community. A first achievement was inclusion of PONS Medical Journal in citation database Index Copernicus, Poland. It undoubtedly evolved from „journal with independent peer-review“ into „journal of international character“. Shortly afterwards journal found his place in national citation database, SCIndex. In 2012 it was officially categorized by the Ministry in category of scientific journals with M53. Evaluation process of submitted manuscripts and editorial work has significantly been improved by accessing system for online journal editing and publishing, originally e-UR, now ASEESTANT, in the year 2010. So far, a total of 309 articles have been published (58 original articles, 50 professional articles, 26 reviews), with a total of 196 authors and 278 coauthors from 36 different institutions published their studies and 2589 references were quoted. We hope that the seed of knowledge and vision will firmly enroot where it was conceived, and fruits of its broad crown will bring benefit to everyone.

Key words: journalism, medical; history of medicine; Serbia.

KORESPONDENCIJA / CORRESPONDENCE

Prof dr Dragutin Arsić, Zavod za javno zdravlje Ćuprija "Pomoravlje" u Ćupriji, Miodraga Novakovića 78, 35230 Ćuprija, Tel. 063613443, 0358470036, E-mail: vitaars@yahoo.com

Prof.Dragutin Arsic, PhD, MD, Institute of Public Health "Pomoravlje", Ćuprija, Miodraga Novakovića 78, 35230 Ćuprija, Serbia, Phone. +38163613443, +381358470036, E-mail: vitaars@yahoo.com

ПОНС, Мост, Ђуприја... синоними за људско дело које „од свега што човек подиже и гради“ се чини међу најбољим и највреднијим. Назив, дат средином те почетне, како у импресуму пише „нулте“ 2004. године, симболично спаја град, колевку часописа и тежњу да се премости јаз незнања, или, боље рећи, недовољног знања и сазнања, да се досегне друга обала, да се буде што бољи и што кориснији, лекарству, болесницима, заједници. На овом месту пренећемо ин екстензо текст уредника објављен на самом почетку за нулти број.

“Пишући ову уводну реч за први број пишем је са жељом да траје, де се вине ван наших простора и да тамо негде у будућности неки нови нараштај се сети нас који смо остали у прошлости. Пишем са жељом да овај часопис, живи што дуже, да бисмо и ми живели са њим. Надам се и верујем, јер без вере рад неби имао никаквог смисла, да ће се у часопису објавити много зрнаца научне истине. Верујем да ће сви који се баве научним истраживањем прихватити часопис и наше опредељење за медицину засновану на доказима. Зато позивам све, који мисле као ми, да објаве своје доказе за поједине научне истине и да постепено скидамо вео по вео са медицинских заблуда.

Желим да кроз овај часопис прикажем неке основне постулате из кодекса етике, а за ову прилику издвојићу следећи:

Унапређење и чување здравља, лечење оболелих и продужење људског века јесте основни задатак сваког здравственог радника. У том циљу он се бори против свих фактора који штетно утичу на здравље људи, смело и отворено указује на узроке обољевања, стара се о уклањању узрока и њихових последица и указује на одговорност друштва у унапређењу здравља. Здравствени радник активно учествује у здравственом васпитању подижући здравствену свест и културу народа, иступа против заосталости и остатака предрасуда и сузбија све облике надрилекарства. Ми желимо овакве здравствене раднике – придружите нам се. Такође желимо да створимо много мостова, за почетак стварамо овај први.¹

Овај број нашег медицинског часописа ПОНС започиње десету годину трајања, нову декаду претходно утемељену са 30 редовних бројева, два двоброја и једним тематским суплементом.

Дакле, историја часописа ПОНС бележи нову страницу што је увек прилика за подсећање. Записи, они званични, стоје у импресуму, корицама и садржају публикованих бројева, сачуваних у архивама библиотека и наших читалаца. Ипак, ред је да се

овде истакне да је власник и издавач часописа Завод за јавно здравље Ђуприја „Поморавље“, од првог дана сарађивао са Српским лекарским друштвом Подружницом Ђуприја, у покретању и развоју часописа, стручним делом а и материјално, како је ко могао и био надахнут. С почетком тадашње, 2009. године, започета је сарадња, која траје, са Друштвом за неуронаке „Созерцање из Шумадије“ из Крагујевца и информатичком кућом „Задесино“ из Београда. Лица, одговорна и заслужна за то, као што помену смо, већ наведена, у хијерархијском низу, већином по градацији заслуга. Као по обичају, „књига“ је тада имала пар „слова“, где су се „слова“ сустигла у заједничкој визији, да јесте и да ће бити, све више, време у коме ће писана реч, оригинално дело лекара, његов траг у времену, знање сакупљено, анализирано и отргнуто од заборава, бити све важније. То, прво време, је прикупило рукописе, анализирано, евалуирало и систематизовало их у оригиналне чланке, прегледе, приказе случајева, осврте, коментаре, извештаје, са скупова и конгреса, приказе књига, најаве догађаја и све то, и још понешто презентовало научној и стручној заједници и јавности. Ослоњени на себе и своје снаге, поштујући најсавременије публицистичке стандарде у издаваштву и науци, уз несечичну помоћ наставника Универзитета, неких огромну, других мању, трећих тек симболичну, постављен је чврст, формални темељ, стубови Моста ка будућности, другој обали, сазнању и научној истини.²

Трајало је тако неко време, али изазови тадашњице нису били мали. Тешко и незахвално бремене беше да се прикупе што квалитетнији рукописи, да се сваки редак, свако слово, график, табела прегледа и, кад треба поправи, да се уреди свака референца, да се сваком рецензенту посвети дужна пажња и уважи његов напор, време и мишљење о раду. А све то у времену када смо, и као појединци и као народ, били загледи у неке друге, далеке воћке, чије су обилате гране обећавале одмах и тада, лепше и сочније плодове. Часопис је наставио путем основне своје мисије, изградње Мостова, а савременим језиком речено, научног и технолошког унапређења. Новог дизајна, новог садржаја и нових стандарда, интернет сајта, по први пут презентованих, гле случајности, у јунском броју, тачно на размеђи трајања. Иде се у ново, информатичко време, ка библиографским базама, домаћим и међународним.³ Време је било сазрело да ПОНС види што шире и даље, земљу и свет, јер се тада већ навелико имало чиме.

Прво, у низу очекиваних достигнућа, је било укључивање ПОНС-а у цитатну базу Индекс Коперникус, у Пољској. Категорија је, суштински,

uveћana od „časopisa sa nezavisnom recenzijom“ na, nesumnjivo, „časopis međunarodnog karaktera“. Dostupnost citata radova, sažetaka na srpskom i engleskom jeziku, učešće eksperata iz inostranstva u radu uređivačkog odobra i slobodni pristup radovima u elektronskoj formi autorima iz, sada već, 15 zemalja sveta, to nedvosmisleno potvrđuju.⁴ Na ovom mestu prikazaćemo posećenost PONS-a u бази Индекс Коперникус и земље из којих је посећиван часопис (табела 1).

Табела 1. Посећеност ПОНС-а у бази Индекс Коперникус.

Земља	Број приступа
Непознато	5
Аустралија	1
Босна и Херцеговина	4
Кина	4
Република Чешка	1
Грчка	1
Македонија	21
Црна Гора	2
Пољска	2
Руска Федерација	4
Србија	154
Словачка	1
Словенија	30
Швајцарска	1
У. А. Емирати	1
САД	139
Укупан број посета	371

Недуго затим, ПОНС се налази и у домаћој индексној цитатној бази, СЦИндекс, да би, 2012. године по први пут био и званично категорисан од стране надлежног Министарства у категорији научних часописа, М53. Поступак евалуације поднетих рукописа и рад уредништва је значајно унапређен приступањем систему за онлајн уређивање и публикавање часописа, првобитно е-УР а сада АСЕЕСТАНТ, 2010. године. На овај начин, ПОНС Медицински часопис је највећим делом остварио првобитну тежњу да у свом раду примењује најновија и опште прихваћена организациона и технолошка решења у области медицинског, научног издаваштва. Савременим административним вокабуларом речено, област унапређења и контроле стандарда квалитета рада је постала стално и неодвојиво ткиво часописа.

Библиометријски параметри током година бележе унапређење, како се може сагледати анализом националног Библиометријског извештаја о

часописима.⁵ У периоду од 2010-2012 године постоји повећање цитираности радова публикованих у ПОНС Медицинском часопису од 2 до 37, годишње. Удео легитимних радова је већи од 90%, техничка опремљеност оцењена скоро максимално, сви радови су имали бар једну референцу, претежно на страним језицима, просечне старости од око 6-8 година. У неким сегментима постоји простор за побољшање у првом реду у међународној препознатљивости. Удео радова на страним језицима је мањи од 10%, релативно је мали број иностраних аутора а међу сумарним показатељима, оцена „Интернационалност“ је испод просека свих анализираних часописа. Ипак, у категоријама „Опремљеност чланка“, „Научни и етички интегритет“, „Видљивост и доступност“, „Транспарентност уређивања“ и „Сериозност“, оцена је већа од просечне. У целини, наведена анализа је у сагласју са историјским развојем часописа и основном визијом да се доследно следе међународни и домаћи стандарди добре праксе у публикавању, па и по цену одрицања од тренутних достигнућа краткотрајног карактера зарад трајног и респектабилног развоја.

Кроз све то, модерно и интернационално је проткано тежњом ка очувању баштине, поштовању традиције, наше и лекарског еснафа уопште а посебно, подсећање на неодвојиву везу човека, његовог здравља и болести, и свеукупног његовог друштвеног, социјалног и културолошког миљеа.² Штампане радова и на ћирилици, рукописи из области историје медицине, посебно средњевековног периода, интересовање за друштвене аспекте здравствене заштите и медицинску етику, понирање у исконску везу медицине и уметности и много тога другог, сличног, јасно одсликава жељу ПОНС-а.⁶

Активно учешће ПОНС-а у промоцији и, још више, организацији научних и стручних скупова у окружењу је, у том смислу, посебно важна активност. Охрабривало нас је то што нисмо сами, што смо имали да на кога да се угледамо, старије, веће, реномираније, моћније.⁷⁻⁹

Чини се да ће највећи изазов нове декаде у трајању бити изналажење равнотеже у, наизглед тешко могућим и, понекад противречним захтевима наведених жеља. Како данас помирити тежње да се буде „човек и дечак“, „светски а наш“, „баштина али и стрела усмерена ка будућности“... За све ово потребни су снажни ресурси, људски, технички, организациони и, оно од чега највише стрепимо, финансијски.

Чињенице су језик савремене науке, критичко размишљање њен стуб, а промишљање изван граница постојећег сазнања њена обавеза. Библиографска

факта ПОНС медицинског часописа су, дакле, његова лична карта у свету медицинске публицистике којом се мери са другима.^{10,11}

До сада је, свеукупно објављено 309 чланака. Према категоријама бројке презентоване у табели 2.

Tabela 2. Структура радова објављених у Медицинском часопису „Понс“ за последњих 10 година.

Тип рада	Број	Тип рада	Број
Оригинални рад	58	Извештај са скупова	16
Стручни рад	50	Најаве догађаја	17
Прегледни чланак	26	Коментари	27
Приказ случаја	25	Писмо уреднику	4
Актуелност	7	Реч уредника	15
Перспективе	2	Приказ књиге	12
Семинар	7	Сажети из света медицине	30
Историја медицине	10	Ин мемориам	2
Клиничка пракса	1	Укупно	309

Своје радове и рукописе је публиковало укупно 196 аутора и 278 коаутора из укупно 36 институција. Укупно је било 2589 цитатних навода. Имајући у виду 33 броја, 30 редовна 2 двоброја и један тематски суплемент, вредности ових параметара дате су у табели 3.

Tabela 3. Преглед објављених бројева Медицинског часописа „Понс“ за последњих 10 година.

Укупно бројева	Укупно чланака	Број аутора	Број коаутора	Број референци	Број институција
33	309	196	278	2589	36

Пут је, скоро сигурно, у истом правцу као и до сада. Да би се добило, прво се мора дати. ПОНС је спреман да изазове подели са новим идејама, новом енергијом, новим захтевима, новом потребом и, зашто не рећи, новим, свим добронамерним, спремним бар на исти онолики ентузијазам какав су имали и његови оснивачи и утемељивачи. Снаге би требало, нема сумње, удружити, а где ако не у најближем и ближем окружењу: колеге и сродници, сродни часописи, лекарска комора, професионална удружења, посвећени појединци, друштвено одговорне компаније, шира заједница, пријатељи... Да ли ће поука о „пророку“ и његовом „селу“, у крајњем, добити поново своју потврду остаје да се види јер је „врло тешко прогнозирати, особито будућност“.¹² Надамо се да ће се клица знања и визије, ту где је зачета, још чвршће укоренити а плодови њене набујале крошње широм распрострајети и бити сваком од благодети.

И да се не заборави, инспирацију смо имали у Иви Андрићу, у старом латинском називу за место издавања часописа - Ћуприја, у томе што је мост једна врста синапсе и модел за размену духовности између људи !

ЗАХВАЛНОСТ

Аутори захваљују др спец. Драгани Радовановић, проф. др Драгану Р. Миловановићу, проф. др Владимиру Јуришићу, проф. др Драгану Раванићу као и руководству издавача и власника Медицинског часописа ПОНС, Завода за јавно здравље Ћуприја „Поморавље“ у Ћуприји.

LITERATURA

1. Arsić D. Reč urednika. PONS Med Čas 2004; nulti broj.
2. Pantović M, Ravanić D, Milovanović DR, Pantović V, Pantović M. Srpska srednjeevropska medicina – baština ali i strela usmerena ka budućnosti. PONS Med Č 2009; 6(20): 24-33.
3. Vukotić B. Elektronski časopis u virtuelnom svetu Interneta. Glasnik Narodne biblioteke Srbije 2005; 7: 251-69.
4. Index Copernicus Publishers Panel. Warsaw: Index Copernicus Ltd, 2013. (<http://publishers.indexcopernicus.com/statistics.php>).
5. Bibliometrijski izveštaj o časopisima 2012. Beograd: Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci – CEON, 2013. (<http://scindeks-bic.ceon.rs>).
6. Arsić D, Radovanović D. ПОНС медицински часопис: ћирилица за српску културну баштину. [Arsić D, Radovanović D. PONS medicinski časopis: ćirilica za srpsku kulturnu baštinu]. Med Čas 2011; 45(Suppl): 25. (apstrakt).
7. Krkić S. Biomedicinska literatura publikovana u Vojvodini i njen uticaj na istraživače u Jugoslaviji i svetu. Med Pregl 2001; 54: 21-33.
8. Pavlović B. Uz jubilej Srpskog arhiva za celokupno lekarstvo. Srp Arh Celok Lek 2002; 130: 430-1.
9. Dobrić S. Šezdeset peti rođendan Vojnosanitetskog pregleda. Vojnosanit Pregl 2009; 66: 687-94.
10. Jaćimović J, Živković S. Bibliometrijska analiza radova objavljenih u Stomatološkom glasniku Srbije u periodu 2002-2009. godine Stomatološki glasnik Srbije 2010; 57: 76-85.
11. Maksimović J. Istorijski pregled staleškog udruživanja lekara i medicinske publicistike u Vojvodini. Med Pregl 2007; 60: 669-73.
12. Jevtović I, Radovanović D. Mesto i uloga službe za socijalnu medicinu u okviru regionalnih zavoda za zaštitu zdravlja u Republici Srbiji. Zdravstvena zaštita 2004; 33(4): 33-8.